

ROMAN

Roman; yaşanmış ya da yaşanması mümkün olay veya durumların kişi, yer ve zamana bağlı olarak okuyucuda heyecan ve zevk uyandıracak şekilde anlatıldığı uzun edebî türdür.

- * Romanda birbiriyle bağlantılı olaylar bir tema etrafında bir araya gelir.
- * Romandaki gerçeklik kurmaca gerçekliktir.
- * Roman, yazıldığı dönemin zihniyetini yansıtır.
- * Romanda serim, düğüm ve çözüm bölümleri bulunur.

Roman türünün ilk örneği, İspanyol yazar Cervantes'in (Servantes) XVII. yüzyılın başlarında yayımlanan *Don Quijote (Don Kişot)* adlı eseridir.

Türk edebiyatına roman Tanzimat'la girmiştir. Türün ilk örnekleri çeviri eserlerdir. İlk çeviri roman, Yusuf Kâmil Paşa'nın Fransız yazar Fénelon'dan (Fenelon) 1859 yılında çevirdiği *Télémaque*'tir (*Telemak*). İlk yerli roman, Şemsettin Sami'nin *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat* adlı eseridir. Türk romanı, teknik açıdan Servetifünun Dönemi'nde güçlenmiş; Halit Ziya Uşaklıgil, roman türünün Batılı anlamdaki ilk örneklerini vermiştir. Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi'nde roman türünde başarılı örnekler verilmiştir.

Roman Türleri

Romanlar genel olarak konularına ve yansıttıkları edebî akımlara göre sınıflandırılır.

Konularına Göre Romanlar

Macera (serüven) romanı: Günlük hayatta az rastlanan, ilgi çekici olayları okuyucuda heyecan ve merak uyandıracak biçimde anlatan roman türüdür.

Sosyal roman: Sınıf çatışması, geçim sıkıntısı, göç gibi toplumsal ve ekonomik sorunları veya birtakım töreleri ele alan roman türüdür.

Bilim kurgu romanı: Gelecekte olabilecek olayları bilimsel bir yaklaşımla, hayal gücünü de kullanarak anlatan roman türüdür.

Tarihî roman: Tarihî olayları ve kişileri konu alan roman türüdür.

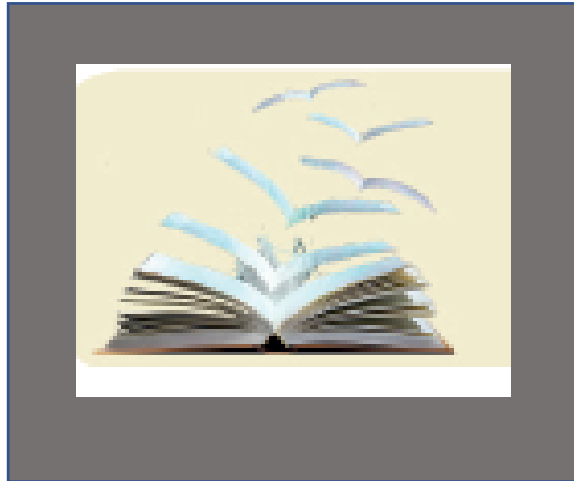
Fantastik roman: Gerçeküstü olay, kişi ve yerleri konu alan roman türüdür.

Psikolojik roman (tahlil romanı): İnsanın iç dünyasını, bilinçaltını, olayların insanın ruh dünyasına etkilerini anlatan roman türüdür.

Polisiye roman: Polisiye olayların konu edildiği; aksiyon, gizem, heyecan, korku vb. öğeler içeren roman türüdür.

Tezli roman: Toplumsal veya siyasal bir sorunu konu edinen, bir tez içeren roman türüdür.

Egzotik roman: Uzak ve yabancı ülkelerin doğa ve insanlarını konu edinen roman türüdür.

Konularına Göre Roman Örnekleri	
Macera romanı	Monte Cristo Kontu (Monte Kristo Kontu)-Alexandre Dumas (Aleksandır Duma)
Sosyal roman	Yaprak Dökümü-Reşat Nuri Güntekin
Bilim kurgu romanı	Ben Robot-Isaac Asimov (Aytek Ezimov)
Tarihî roman	Küçük Ağa-Tarık Buğra
Fantastik roman	Yüzüklerin Efendisi-Tolkien (Tolkin)
Psikolojik roman	Eylül-Mehmet Rauf
Polisiye roman	Sherlock Holmes (Şarlok Holms)-Sir Arthur Conan Doyle (Sör Artur Konan Doyl)
Tezli roman	Yaban-Yakup Kadri Karaosmanoğlu
Egzotik roman	İzlanda Balıkçısı-Pierre Loti (Piyer Loti)

Yansıttıkları Edebî Akımlara Göre Roman Örnekleri	
Klasik roman	Télémaque (Telemak)-Fénelon (Fenelon)
Romantik roman	Sefiller-Victor Hugo (Viktor Hügo)
Realist roman	Kırmızı ve Siyah-Stendhal (Stendal)
Natüralist roman	Nana (Nana)-Émile Zola (Emil Zola)
Egzistansiyalist roman	Bulantı-Sartre (Sartr)
Modern roman	Ulysses (Yulises)-James Joyce (Ceymis Coys)
Postmodern roman	Gülün Adı-Umberto Eco (Umberto Eko)

Romanın Yapı Unsurları

Olay Örgüsü

Romanda olayların bir ana olay etrafında gelişip sıralanması ile oluşan yapı unsurudur. Ana olay etrafında yer alan her bir olay halkası kahramanların bir yönünü tanıtır.

Kişiler

Romanda anlatılan olayları gerçekleştiren kahramanlardır. Gerçek hayatta rastladığımız ya da rastlayabileceğimiz kişilerdir.

Roman kahramanları ruhsal ve fiziksel özellikleriyle tanıtılır.

Metindeki rol dağılımlarına göre kişiler; başkahraman, yardımcı kahramanlar, karşıt güç şeklinde çeşitlenir.

Kişilerin kendine özgü ayırt edici özellikleriyle diğerlerinden ayrılanlarına karakter; kıskançlık, cimrilik, korkaklık gibi benzerlerinin niteliklerini abartılı bir biçimde üzerinde toplayanlarına tip denir.

Zaman

Romanda işlenen olayların başlangıcından bitimine kadar geçen süre romanın zamanıdır. Romanda olayın geçtiği zaman ile geçmiş ve gelecek zaman arasında ilişki kurulabilir.

Mekân

Romanda olayların geçtiği çevre ve yerlerdir. Mekân, olayların gelişimine göre değişiklik gösterir. Mekân, tasvir edilerek okuyucunun zihninde canlandırılır.

Tema, romanın bütününe hâkim olan temel duygu veya düşüncedir. Tema soyut ve genel bir kavramdır. Metin dışında da var olabilen sevgi, aşk, dostluk, yalnızlık gibi kavramlar temayı oluşturabilir.

Anlatıcı, romandaki olayı anlatan kişidir. Anlatıcı, yazarın kendisi değil kurmaca bir kişidir. Romanda olaylar birinci veya üçüncü kişi ağzından anlatılır.

Bakış açısı; yazarın romandaki kişi, olay, yer ve zamanı ele alış biçimi ve bunlara karşı takındığı tutumdur. Üçe ayrılır:

Hâkim Bakış Açısı

Anlatıcı, olaylara ve kahramanlara hâkimdir. Olayların nasıl gelişeceğini bilir ve görür. Olayları anlatırken kahramanların aklından geçenleri ve psikolojilerini yansıtır.

Kahraman Bakış Açısı

Olaylar, roman kahramanlarından birinin ağızıyla anlatılır. Olayları yaşayan kahraman, olaylar karşısındaki izlenim ve tutumunu kendi bakış açısıyla yansıtır.

Gözlemci Bakış Açısı

Anlatıcı gördüklerini, tanık olduklarını aktarır. Roman kahramanlarının aklından geçenleri bilmez. Anlatıcının anlatımı gördükleriyle sınırlıdır.

Romanın Hikâyeden Ayrılan Yönleri

- Romanda olaylar zinciri söz konusu iken hikâye tek olay üzerine kurulur.
- Romanda kişi kadrosu hikâyedekine göre daha geniştir.
- Romanda zaman hikâyedekine göre daha geniştir.
- Romanda mekân hikâyedekine göre daha çok ve çeşitlidir.
- Romanda kişi ve mekân betimlemeleri hikâyedekine göre daha ayrıntılıdır.

Anlatım Teknikleri

Anlatma (Tahkiye Etme): Anlatma tekniğinde okuyucu ile eser arasına anlatıcı girer. Okuyucu hemen her şeyi anlatıcı kanalıyla görür ve öğrenir. Okuyucunun dikkati anlatıcı üzerinde yoğunlaşır. Anlatma; kişi tanıtımı, olay anlatımı, geriye dönüş, iç çözümleme veya özetleme şeklinde olabilir.

Kişi Tanıtımı: Metindeki kişilerle ilgili okuyucuya tanıtıcı bilgiler verilir. Anlatıcı, metindeki kişileri ayırt edici yönleriyle tanıtır.

Olay Anlatımı: Metindeki olaylar, bir anlatıcı tarafından anlatılır.

Geriye Dönüş: Eserde kronolojik akışın kırılarak geçmişe dönülmesi, geçmişe ait yaşantıların anlatılması tekniğidir. Bu teknikte anlatıcı birinci tekil kişi olabileceği gibi üçüncü tekil kişi de olabilir.

İç Çözümleme: Kişilerin iç dünyalarının, iç yaşantılarının, hâkim anlatıcı ve bakış açısıyla anlatıldığı psikolojik tahlil tekniğidir. Bu anlatım tekniğinde anlatıcı, kişinin iç dünyasına bütünüyle egemen olan dışarıdan bir unsur olarak etkindir; anlatılan kişi ise edilgendir.

Özetleme: Varlığı belirgin şekilde hissedilen anlatıcı olayları, kişileri veya diğer unsurları özetleyerek anlatır.

Pastiş: Postmodern romanda çeşitli metin türlerinin biçim ve anlatım özelliklerinin taklit edilmesidir.

Parodi: Postmodern romanda daha önce yazılmış bir metnin içerik yönünden örnek alınmasıdır. Bütüncül ya da kısmi olabilir.

İroni: Postmodern romanda birtakım olguları ya da eserleri alaycı bir anlatımla söz konusu etmektir.